

СПЕЦИФІКА НАУКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНОГО СЕРІАЛУ “THE BIG BANG THEORY”

За останні декілька десятиріч технічні галузі зазнали кардинальних змін у зв'язку із запровадженням нових революційних технологій, і сьогодні науково-технічний прогрес сприяє її подальшому розвитку. Термінологія утворює особливий лексичний прошарок, який постійно змінюється, удосконалюється та слугує засобом спілкування фахівців. Науково-технічна революція – одне з найважливіших явищ сучасності, яке вносить істотні зміни в лінгвістичну модель світу. Науково-технічна термінологія – це широкий прошарок лексики, що інтенсивно розвивається та активно взаємодіє з іншими прошарками лексики [1]. Проблемами нормалізації та стандартизації термінології, інтенсифікації перекладацької діяльності, оптимізації навчання перекладу науково-технічної літератури займаються такі провідні фахівці, як Білодід О., Дяков А. С., Кияк Т. Р., Квитко І. С., Куделько З. Б., Нікітіна Ф.О. та ін.

Аналіз наукової термінології особливо важливий у перекладі науково-фантастичного серіалу “The Big Bang Theory”, адже діалоги головних героїв переповнені лексемами наукового стилю, їхній переклад повинен допомогти читачеві краще зрозуміти текст, а отже, адекватно його сприйняти. Водночас некоректне трактування наукової інформації може спотворити сприйняття і розуміння тексту.

Метою нашого дослідження є аналіз наукової термінології в американському серіалі “The Big Bang Theory”.

Основою для нашого аналізу стала нова класифікація перекладацьких трансформацій, запропонована О. О. Селівановою. Дослідниця пропонує поділ перетворень на формальні та формально-змістові, кожен з яких представлений одиницями різних рівнів мови [2].

“The Big Bang Theory” – американський серіал, створений Чаком Лоррі і Біллом Предді. Серіал розповідає про життя двох молодих талановитих фізиків, Леонарда та Шелдона. Це серіал у жанрі наукової фантастики із включенням дотепних діалогів, які перевантажені науковою лексикою для створення ефекту комічності.

Зокрема, математична термінологія відіграє важливу роль упродовж усього серіалу: *What if she winds up with a toddler who doesn't know if he should use an integral or a differential to solve the area under a curve? // А що раптом у неї буде малюк, який не знає, що застосувати: інтеграл чи диференціал під час розрахунку площі під кривою?* Терміни *integral*, “a function of which a given function is the derivative, i.e. which yields that function when differentiated, and which may express the area under the curve of a graph of the function” [4] і *differential*, “a sum of products in which each product consists of a partial derivative of a given function of several variables multiplied by the corresponding increment and which contains as many products as there are independent variables in the function” [4], перекладені як *інтеграл*, «ціла величина як сума своїх нескінченно малих частин; рівняння, що зв'язує незалежну змінну і шукану функцію, називають інтегралом диференціального рівняння» [3] та *диференціал*, «довільний приріст незалежної змінної величини; диференціал функції кількох змінних дорівнює сумі її частинних диференціалів» [3]. Вказане перетворення можна визначити як формальну трансформацію фонетичного рівня, а саме фонетичну заміну за традицією.

Головним засобом комічності в досліджуваному серіалі є використання біологічної термінології, а саме назв ліків, хвороб або фізіологічних процесів. Герої телесеріалу використовують наукову термінологію в побутових ситуаціях, що і викликає сміх. Розглянемо перший приклад: ... *In the winter, that seat is close enough to the radiator to remain warm, and yet not so close as to cause perspiration // Взимку завдяки батареї тут достатньо тепло, щоб не замерзнути але і не упріти.* Англійський термін *perspiration*, “a clear liquid passed through the skin” [4], перекладено лексемою розмовного стилю *упріти* «пітніти, покриватися потом» [3].

Також: ... *Everyone keep an eye on Howard in case he starts to swell up. Since it's not bee season, you can have my epinephrine* // *Не зводьте очей з Говарда, якщо він почне розбухати. Так як зараз не сезон бджіл, візьміть мій адреналін.* Термін *epinephrine*, “a hormone that is made naturally in the body and may be given as a drug” [4], в українському перекладі замінено його часто вживаним синонімом – *адреналін*, «*виділювана наднирковими залозами або одержувана синтетичним способом речовина, що є лікувальним засобом*» [3]. Такі прагматичні перетворення можна пояснити бажанням перекладачів серіалу зробити мову героїв більш зрозумілою для аудиторії, адже саме термін «адреналін» в українській мові зустрічається частіше.

Розглянемо наступний приклад використання медичної наукової термінології: *And that's probably just a sinus infection. But it could be sleep apnea* // *Можливо, це лише синусит. Але це може бути і синдром апное.* Назва захворювання *a sinus infection*, “inflammation of the air cavities within the passages of the nose” [4], в українському перекладі замінена більш спеціалізованою лексемою – *синусит*, «*гостре запалення придаткових пазух носа*». У перекладі наступного терміну *sleep apnea*, “a potentially serious sleep disorder in which breathing repeatedly stops and starts” [4], можемо визначити таку формально-змістову трансформацію на лексичному рівні як гіперонімічну заміну, або генералізацію, заміну назви видового поняття назвою родового. Український відповідник *синдром апное*, «*тимчасове припинення дихальних рухів, зумовлене гальмуванням дихального центра, розташованого в довгастому мозку, найчастіше — внаслідок посиленої вентиляції легень (після посиленого довільного або штучного дихання)*» [3], є загальною назвою захворювання, а в оригіналі мова йде про різновид синдрому апное, а саме апное під час сну.

Особливу увагу в серіалі відведено термінології для позначення статевого акту, яка в українському перекладі не втрачає свою приналежність до наукового реєстру: *coitus*, “physical union of male and female genitalia accompanied by rhythmic movements” [4], – *коїтус*, «*генітальний контакт двох особин*» [3]. Застосована формальна трансформація є фонетичною заміною за традицією.

Отже, дослідження перекладу наукової термінології у серіалі “The Big Bang Theory” дає нам можливість зробити висновок, що перекладачі максимально точно намагались зберегти конотативний зміст оригіналу і підібрати точні термінологічні відповідники наукової лексики оригіналу, хоча іноді і застосовували різноманітні трансформації.

Список використаної літератури:

- 1.Корунець І. В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад) : Підручник / І. В. Корунець. – Вінниця: Нова кн., 2001. – 466 с.
- 2.Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
- 3.Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <http://sum.in.ua>.
- 4.Oxford Dictionaries [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <https://en.oxforddictionaries.com>

Науковий керівник: д. філол. н., ст.викл. П'єцух О. І.

А. І. Демченко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

КОНОТАТИВНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ «THE CHRONICLES OF NARNIA: THE LION, THE WITCH AND THE WARDROBE» К. С. ЛЬЮЇСА

Метою нашого дослідження є аналіз конотативних трансформацій в українському перекладі роману «The Chronicles of Narnia: The Lion, The Witch and The Wardrobe» К.С. Льюїса.